

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek

N^{ro.} 130.

8. Listopada 1822.

Wiadomości krajowe.

Uwiedomienia

C. K. Rządu krajowego.

I. Najiaśniejszy Pan naywyższą uchwałą z dnia 6go Września r. b. i stosownie do przepisów naywyższego Uniwersału z dnia 8. Grudnia 1820. r. nadadź raczył Franciszkowi Beszetny, byłemu Inspektorowi budowniczemu, w Preszburgu pod Palatynem mieszkającemu, 5letny przywilej na wynalazek co do istoty na tém zasadzający się, że ón do srub, przy gitarach do naciągania stron służących, i dotąd ze stali i mosiądzu robionych, ieszcze następujące przygotowania podobnie ze stali i mosiądzu robione przydaie, to iest: ieszcze kółko ząbkowane, zapadaący w kółko haczek, sprężynę haczek przyciskającą, wydrożoną oś, ieszcze drugą oś, która przez pierwszą przechodzi, na której małe wrzecionko zatknięte, i na które podczas stroienia, strona nakręca się, i że z tych przygotowań według upodobania tylko samą sprężynę bez haczka użyć i przetrząsnąć gitarę, skrypcę i wioloncellę czyli kontrabasę daleko prędzej, łatwiej i dokładniej stroić można.

II. Najiaśniejszy Pan naywyższą uchwałą z d. 18. Sierpnia r. b. i stosownie do przepisów naywyższego Uniwersału z d. 8. Grudnia 1820 nadadź raczył Janowi Fichtner z Neititschein w Morawie, a teraz w Wiedniu na ulicy Faworytskiej pod Nrm. 73 mieszkającemu, wyłączny 5letny przywilej na poprawę machin parowych, co do istoty zasadzającą się, 1) na urządzeniu, przezco para pierwej w małym cylindrze przez wielką siłę rozporzeniającą, a potem w wielkim cylindrze przez zgęszczenie działa, przyczem iednak istotna różnica w znanych dotąd użyciach tego rodzaju pary, ta zachodzi, że przez takowe urządzenie także, więcéj iednokształtności w obrocie kół lotnego, przeto bardzo znaczne zmniejszenie masy lotney miejsce ma; 2) na sfolgowaniu kolby, w dwojakim sposobem dzieie się, i przez to znaczne oszczędzenie materiyatów

palnych osiąga się; 3) na urządzeniu, przez które olej przez machinę idący, zaraz czysto spływający i od zgęszczonej wody oddzielny otrzymuie się; 4) na urządzeniu nadania kół lotnemu większego i na naywiększą część kolby iednakowo działającego ruchu nie doznać iego iednak przy zmianie każdego popychu kolby, nagtęj odmiany w poruszeniu kolby i wahała, przez co także massa kół lotnego dla potrzebnego ruchu iednakowego bardzo zmniejsza się; 5) na urządzeniu, które od czasu do czasu regularnie materiyal palny do pieca kładzie; 6) na ruchomym ruszcie, który więcéj iednakowości w wkładaniu materiyalu palnego a tém samem większy skutek temuż nadaie; 7) na urządzeniu, które przy każdym chociaż bardzo niedoskonale postawionym piecu i przy wszystkich aczkolwiek niskich kominach ciąg powietrza zupełnie zabezpiecza i 8) na sposobie machin parowych, w których cylindry wierconemi byđź nie potrzebną, a przecie niemi parotrwałe zamknięcie osiąga się.

III. Podczas rozdawania nagród za przychów koni, w Ulaszkowcach, Cyrkulu Czortkowskiego; d. 8. Lipca r. b. przedsięwziętego, następujące osoby odebrały ze Skarbu monarchicznego oznaczone ceny: a) za przychów naypiękniejszych źrzebców po stadnikach skarbowych, Jan Brzyski dzierzawca, Piotr Stachurski Paroch Obrz. Grec. i Wicenty Kosowski leśniczy, każdy po-20 Cz. Zł w złocie. b) za przychów naypiękniejszych takichże klacz poddany Alexander Marcinkowski 6 Cz. Zł w złocie.

IV. Antoniemu Troianowskiemu poddanemu z Nowych Berek w Cyrkule Rzeszowskiu, który w założonym przez siebie ieszcze przed 12 laty sadzie owocowym, 300 drzew owocowych sam zasadził, zaszczerpił i z tych iuż 200 drzew, mianowicie 100 sliw, 50 gruszek i 50 jabłoni do urodzajności doprowadził, przyznana została nagroda 27 ŻR. M. K. usatnowiona okólnikiem z d. 27. Lutego 1797 i ze Skarbu monarchicznego wypłacona; eo się niniejszem publicznie ogłasza tym koń-

cem, aby przez to innych także poddanych zachęcić do pielęgnowania drzew owocowych, tey to tyle pożyteczney w gospodarstwie gałęzi.

Kurs Wiedeński z dnia 31-go Października: Obligacye długi Stanu 5 procentowe w M. K. 86 1/3 1/6. — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 ZR. M. K. 123 1/2. — Obligacye na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 ZR. M. K. 106 —. — Certyfikaty na pożyczkę z r. 1821 za 100 M. K. — — — — Kurs na Augsburg za 100 Kur. — — — — Uso. — — — — Moneta konwencyjna za 100, 249 7/8. — Akcyje bankowe, jednążpo 948 1/5 ZR. M. K.

Wiadomości zagraniczne.

Ameryka Hiszpańska.

Gazety Buenos-Ayreskie dochodzące do d. 2. Lipca r. b. potwierdzają wiadomość o klęsce oddziału wojska Peruwiańskiego, zadanej przez wojska Król. Hiszpańskie pod dowództwem Jenerałów Canterac i Caratala w prowincyi Macacaona. San Martin, Protektor Peru, doniósł do Stolicy o tęg przygodzie w następującej odezwie: »Mieszkańcy Limy! Oddział wojska południowy, nie będąc pokonanym w otwartym boju, został napadnięty i rozprószony. W długo trwającej walce nie można spodziewać się nieprzerwanej pomyślności. Znacie mnie, wiecie, że zawsze prawdą przemawiał do Ludu. Nie szukam środków pocieszenia was w sztuczném zbitaniu rzeczywistości, jednakże odważam się zapewnić was, że jeszcze przed upływem roku teraźniejszego, cały kraj od tyranii Hiszpańskiej wybawiony zostanie. Miałem zamiar uchylenia się od spraw publicznych, dla wytechnienia cokolwiek po tylu latach niepokoju i trosk. Miałem niepodległość waszą za ustaloną. Lecz teraz nie bez niebezpieczeństwa jest wasze położenie, dopóki więc, acz najmniejszy pozór zagrożać wam będzie, i aż do zupełnego utwierdzenia waszey niepodległości, nie opuści was, wasz szczerý przyjaciel

San Martin.◊

Brazylia i Portugalia.

Oto są niektóre miejsca z Manifestu Xięcia Rejenta do mieszkańców Brazylji wspomnianego w naszym gazecie:

Gdy Xiążę Rejent przy wstępie nadmienił o samodzielności i tyranii Stanów Lizbońskich, któremi udrczali Brazyljię podczas jego odjazdu z Rio-de-Janeiro, tak dalej rzecz prowadzi:

»W tém położeniu rzeczy, południowe prowincye Brazylji związek uczynity między

sobą i oczy swoje zwróciły na mnie, na syna ich Króla i ich przyjaciela, który tę bogatą i wielką część ziemi oceniał z ię prawdziwą wartości, znając dokładnie przemysł ię mieszkańców, ię niezmiernie źródła pomocy i skrzyby, na opaczne i tyrańskie z nią tych postępowanie, patrzał z boleścią, którzy przywłaszczali sobie święte imię Ojca oyczyzny sposobem tak nieudowodnionym, i zastępców ludu Portugalskiego zamienili w tylu samowładców wielkiej Portugalskiej Monarchii. Sądziłem to być rzeczą niegodną dla mnie i dla wielkiego Króla, którego iestem synem i wysłańcem, ażebym odrzucił życzenia tak wiernych poddanych, poddanych, którzy nieprzychylni istocie republikańskiej, nie chcą nasładować zgubnego przykładu niektórych sąsiednich ludów, we mnie całą swoje położyli nadzieię i tym sposobem na tym wielkim, Amerykańskim stałym lądzie uratowali i zachowali Królestwo, tudzież przyznane prawa dostojnego domu Braganza.◊

»Skłoniłem się więc do ich wspianiałomyślnych i szczerých życzeń i utrzymałem się przy moim stanowisku w Brazylji, a tego postanowienia udzieliłem w tłumaczeniu, naszemu dobremu Królowi, by krok ten dla Stanów Lizbońskich był wymiarem ich sposobu myślenia we względzie Brazylji i ażeby mi się udało zwrócić ie na drogę sprawiedliwości, z której zбочyli.◊

»Rozum wprawdzie żądał tego, lecz duch przewrotny samolubstwa zniweczał zawsze wszelkie zbawienne napomnienia i przestrogi. Poróżnienie knowało nowe spiski, a Oligarchowie Lizbońscy tego dokazali naręście (jak się przewidywało), że potrafili wzniecić zniechęcenie i zemstę w zjednoczonych prowincyach Brazylji i jak gdyby uderzeniem czarowniczym, ich wyobrażenie wszelkie nocucia do iędnego i tego samego zamiaru ściągato.◊

»Wtedy te prowincye dalekie od wrzawy wojenney i od wybuchów bezrządu żądały odemnie, iako rękoiemą drogię wolności i narodowę sławy, ażebyw zwołał w Brazylji powszechne, konstytucyjne i prawodawcze Zgromadzenie ◊

»Zyczyłem sobie odłożyć krok ten na czas nieistki, ażeby oczekiwać, czyli zaślepienie Stanów Lizbońskich nie ustąpi naręście głosów rozumu, sprawiedliwości i ich własney korzyści, lecz dalekimi od tego były ich rozkazy dawane Portugalskim Konsułom; zakaz sprowadzenia do Brazylji broni i amunicyi był hasłem do wojny i prawdziwym początkiem nieprzyjaźni.◊

»Królestwo to, które mnie przyozdobiło

tytułem swojego wiecznotrwałego obrońcy, żądało więc, ażebym najszybciej i najmocniejszym sposobem użył środków zaradczych ku jego bezpieczeństwu, sławie i dobremu mieniu. Gdybyś był wahał się w tem postanowieniu, byłbym przeto zdradził moje najswiętsze obietnice. Ktożby był oprócz tego zdołał wstrzymać i poskromić wściekłość bezrządu, odrywanie się prowincyi i furynie guinowładztwa? Jakiż bóg zacięty byłby się wszczął między zniechęconemi facyjami, między tysiącem stronnictw, które podobnie do głowy hydry wzrastałoby jedno po drugim.»

»Do kogoż należałoby owe złoto i diamenty naszych niewyczerpanych kopalni, do kogoż te niwy wybornemi napełnione sfodzajami, owe rokoszne źródła kwitnienia i skarbów? Któż byłby mocen ułagodzić tyle nieprzyjacielskich stronnictw? Komuż winny byłyby oświatę owe ludy źródłami do Oceanu podobnymi rozdzielone? Któż z pochodnią Religii i ukształcenia w ręku, wyszukiwałby naszych dziękliwych mieszkańców: Botokudów, Maschakarów, Patachów, Malalisów, Makonisów, Kamahansów, Kóroadosów, Koroposów, Puryków i innych wielu w tonie nieprzystępnych lasów, za wysokimi i nieprzebytymi góry mieszkających?»

»Brazylianie! Oczywista wasza — ta niezmierna przestrzeń tak hojnie obdarzoną częścią świata, ten przedmiot zamożności i podziwienia wszystkich Narodów, byłaby nieochwytanie rozszarpaną, nadobroczytane zamiary opatrności byłyby zniszczone, albo na długi lat przeciąg zniweczone. Ja byłbym odpowiedzialny za te wszelkie nieszczęścia, za wszelką krew przelaną, za wszystkich, którzyby się stali ofiarą rozpasanych na wszystko namiętności i samolubnego interesu.»

»Przeto przystałem na wszystko, chwyciłem się strony, której lud mój żądał i zwołałem Reprezentantów Brazylii, by trwale polityczną niepodległość Królestwa tego ustalić, a nierozrywając związków Portugalskiego powinnowactwa dwie obszernymi morzami rozdzielone rodziny ludu, które wtedy żyły tylko mogą, gdy będą połączone ogniwami równych praw i obopólnego interesu, skrzydłami jednego okryć Monarchii i Królestwa Portugalii i Algarbią z przyzwoitą sprawiedliwością w harmonii zjednoczyć.»

»Brazylianie! nie potrzeba wam przypominać owych cierpień, na które wystawieni byliście, a które były wam przeznaczone jak opiekę przedstawienie Izby i ludu podane mi d. 25. Maia. Skutkiem tego przedstawienia był

mój wyrok wydany d. 6. Czerwca r. b. Lecz wymaga tego winne ludzkości oszanowanie, ażebym na widok publiczny podał zasady ważnej słusznej sprawy i mojego postępowania.»

Dziele obchodzenia się Stanów Lizbońskich we względzie Brazylii zawierają w sobie mnogi szereg niesprawiedliwości nie mających po sobie nawet najmniejszego prawnego pozoru, a których niezbędnymi skutkami miałybyd zatamowanie kwitnienia Brazylii i jej duchów żywotnych, stan jej zupełnego zbezważnienia i niemocy, narażenie zniszczenia i niewoli.

(Dokończenie nastąpi.)

Z Bahii donoszą pod d. 23. Sierpnia, że tamieczna eskadra wpłynęła znou do portu, nie wdawszy się w żadną potyczkę z wyprawą Rio-de-Janeirską, której udało się było wojsko swoje w Alagoas na północ od Bahii, na ląd wysadzić.

Hiszpania.

Echo du Midi umieściło: »Przerwywamy wytlaczenie gazety naszej, aby czytelnikom udzielić następującej wiadomości: »Donoszą z równiny Aran, że w d. 3. i 5. Października zaszła potyczka pod Olot i Bezalou. Royalistami dowodził Baron d'Eroles, Konstytucjonistami Jenerał Mina i Morillon; ten drugi został pobitym, a niedobitki cofnęły się do Girony. Morillon złamał udo i poymany, zawieszony będzie do Seo.

Gazeta Tuluzka donosi pod 14. Października: Listy z Seo z d. 8., z Puycerda z d. 9. i wiadomości od podróżnych powzięte, zgadzają się, że Zarco de Valle, stoi koło mostu Montagnany, cztery mile od Talaru gdzie się Baron d'Eroles znajduje; Mina usadowiony w okolicy Kardony; Romagosa, Romanillo i Badals stoją im naprzeciwko; Misas zastania Olot i Rippol. Od czasu potyczki z d. 27. Września, która podług gazety Rejencyi, była bez ważnych skutków, nie zaszła jeszcze żadna znaczna rozprawa. Zda się, że obie strony uważają się za wielką hacznoscia. W krótko nastąpić ma stanowcza bitwa. Moßen-Antoni stojący od d. 5. w Puycerda, opuścił to miasto d. 8go.

Z Komor celnych ustanowionych przez Rejencyą Urgelską w Archevallette, Esconetza i t. d. wpływają mnogie pieniądze do Skarbu od towarów prowadzonych do Hiszpanii, od czasu zniesionego kordonu zdrowia, handel nabiera ruchu na nowo.

Donoszą z Kadyxu, że Zaldivar i Querras ze 100ma powstańców, wpadli na

Carlota i zrabowali ją, gońca rządowego przytrzymali, nakoniec 10 więźniów, z tamiecznych więzień wypuścili i do swojego wojska wcielili.

Wielka Brytania i Irlandya.

Uwięzienie Angielskiego kupca P. Bowring w Kalecie, w chwili, gdy miał odpłynąć do Anglii, zrobilo wiele wrazenia w Londynie. Kuryier zawiera nie mało listów P. Bowringa i jego przyjaciela P. Blaquire, bytego Oficera od marynarki, a od niejakiego czasu mieszkającego w Kalecie, żąd wyptywaia następuiające szczegóły: »P. Bowring donosi z Kaletu pod d. 8. Października Angielskiemu Posłowi w Paryżu, Sir Charles Stuartowi, o swoim uwięzieniu, tudzież, że mu otworzono kufry, wyięto z nich 15 zapieczętowanych listów i dwie zapieczętowane paki, z których jedna dana mu była osobiście od Portugalskiego Posta w Paryżu, P. Oliveira, dla Portugalskiego Posta w Londynie. Wsystkie te listy odestano do Paryża i przybył rozkaz telegraficzny, ażeby Pana Bowring wydać Jeneralnemu Prokuratorowi, który go natychmiast w potajemne więzienie osadzić kazat. W liście jednym z Kaletu pod d. 9. Października donosi P. Blaquiere Posłowi, że między owemi odebranemi listami znajduje się i list jego, pisany do P. Garcyi, współczłonka towarzystwa Perwiańskiego w Londynie, i ażeby się sprzeciwił rozpieczętowaniu tego listu. — W innym liście donosi znany P. Jeremy Bentham o wypadkach tych P. S. Canningowi i prosi go oraz, ażeby zlecił Posłowi Angielskiemu w Paryżu wdanie się do tćy sprawy. P. Canning odpowiedział na to, że względem tćy okoliczności hędzie pisat ieszcze tego samego wieczoraw do Sir Charlesa Stuarda. Narescie następnie obszerniejszy list P. Blaquiere z Boulogne, gdzie tenże donosi, że jego przyjaciel Bowring dwa razy był już w Boulogne potajemnie słuchany przez Jeneralnego Prokuratora, i że się można było dowiedzieć, został obwiniony, że był oddawcą listów Angielskim rewolucyonistom, szczególnie robią mu zarzuty względem pewnych Franczkich wierszy znalezionych między jego papierami.

Francya.

Podług listu z Baiionny spodziewano się tam przybycia 23 pułków piechoty i 2 nowych

pułków jazdy, tudzież 80 dział, ammunicya dla tych ostatnich przybyła już dwoma bryggami do portu. Działa te składają się po większej części z dział służących do oblężenia.

Turcya.

Dostrzegacz Austriacki z d. 6. Października umieścił, co następnie:

»Ostatnie doniesienia z Konstantynopola nie wiele szczególnego zawierają:

»Nowy C. K. Internuncyusz, Baron Ottenfels, przybył tam d. 3. Wrzesnia i chociaż iechał *incognito*, w całej podróży przez Wołoszczyznę, Bulgaryi i Rumelię ze strony Władz Ottomanskich był przyjmowany z wyszczególnieniem. Po uroczystem ogłoszeniu, że przybył do Stolicy, odebrał obrzędowe odwiedziń od Tłomacza W. Porty Publiczne wstępne posłuchanie u W. Wezyra i u W. Suitanę miał mieć d. 12. i 15. Października.«

»D. 10. t. m. dotychczasowy Internuncyusz, Hrabia Lützow, pożegnał się uroczystie z Tureckim Ministerjum. Przyjęcie, iahiego dostąpił przy tćy okoliczności, odpowiedziało zupełnie przyjacielskim stosunkom trwającym między obudwoma Państwami. W kilka dni potćm zamysłał Hrabia Lützow wrócić do Wiednia przez Bułarest.«

»Stolica doznawała ciągle nieprzerywaney spokoyności.«

»Od granic Perskich przybyły pomyslniejsze wiadomości. Selim Basza, dowodzący w Musch, napadłszy w nocy na obóz Perski zabrat nie mało łupów i dostał wielu znacznych jeńców, których przybycia oczekują w Konstantynopolu.«

»Dnia 9. t. m. złożono Agę Janczarów, na jego miejsce mianowany został Kul Kiaja-Mniemają, że odmiana ta była skutkiem rozterek w korpusie z powodu zbliżającego się d. 8. Października wyznaczonego na odbieranie płacy.«

»Zaraza morowa w tych ostatnich dniach rozszerzyła się między wojskiem Ibrahima Baszy w Bajukdere, Jenikoi i Arnautkoi; w Pera zaś już od dni 11 nie wydarzyło się żadne nieszczęście z powietrza.«

»Względem postępów w Morei nie bylo nic nowego, iak tylko to, cośmy już doniesli w wiadomościach z Korfu i Zante.«